

Nové Bratrské Listy

z obsahu:

kázání - Žalm 103

studie - postní doba

z dějin - 500 let od narození J. Blahoslava

unitas fratrum - naše společné poklady

vzpomínka na A. Schönlebera

kalich na Týnském chrámu

Kdo nás odloučí od lásky Kristovy?

(Římanům 8,35)

obsah

kázání	
Žalmistův zápas s duší (P. Hudec)	3
biblické a teologické studie	
Postní doba (T. Landová)	5
dějiny	
Blahoslavovo jubileum (A. Molnár - Blahoslavův pohled na dějiny)	9
unitas fratrum	
Naše společné poklady	11
Základ Jednoty	14
náš seniorát	
A. Schönleber (1939-2022) osobní vzpomínka (O. Halama)	17
Kaple? (M. Jaluška)	19
křesťané a kultura	
Rezignovat v zájmu díla (mj)	22
Chvalitebné vítězství (mj)	25
Pozvánka na setkání sester (L. Bernardová)	27
Kalich na Týnském chrámu (red)	

Nové Bratrské Listy

25. ročník (2023)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR

při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

mail redakce: halama@etf.cuni.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

*Milé čtenářky a čtenáři,
otevíráme již 25. ročník Nových bratr-
ských listů, což by bylo pěkné výročí, zvláště
kdyby nebylo okolností tak nepěkných.*

*Jak jste si možná všimli, od r. 2021 má
časopis na seniorátních stránkách barevné
obrázky. Pro tisk zůstáváme u černobílých
kvůli ceně tisku. Barevný tisk je mnohem
dražší.*

*Toto číslo vychází jako obvykle v post-
ní době, k ní je zaměřen text T. Landové.
K důvodům, proč se nenechat špatnými
okolnostmi zdeptat, míří úvodní kázání
bratra faráře Hudece.*

*Připomínáme si jubileum Jana Blaho-
slava, i život a dílo bratra kazatele Schön-
lebera, který zesnul v listopadu.*

*Otázku, proč se v některých sborech
užívá název kaple, a je-li to v pořádku,
zvažuje ve svém příspěvku M. Jaluška.
A přidává dvě reflexe zdánlivě zcela svět-
ských věcí, které však mají výrazné parale-
ly v křesťanství.*

*A když jsme u výročí, právě minulo 400
let od „dehusitizace“ Rokycanova chrámu,
čemuž věnujeme poslední stranu.*

*A zatímco v církvi probíhají velká
přemýšlení a debaty o budoucí struktuře
církve, včetně budoucí organizační podoby
našeho seniorátu, nezadržitelně se blíží
Velikonoce a jejich zvěst naděje pro celé
stvoření, včetně Ukrajiny, Sýrie, i toho
nešťastného Ruska, a ovšem i pro české
evangelíky, tudíž i pro nás a naše sbory.*

*Ještě maličko se tedy postíme - ale
závěrečná hostina se nezadržitelně blíží.*

váš Jindřich Halama

**Děkujeme za podporu pro náš časopis.
Číslo účtu 2900700247/2010**

kázání

Žalmistův zápas s duší

Dobrořeč, má duše, Hospodinu, celé nitro mé, jeho svatému jménu! Dobrořeč, má duše, Hospodinu, nezapomínej na žádné jeho dobrodiní! On ti odpouští všechny nepravosti, ze všech nemocí tě uzdravuje, vykupuje ze zkázy tvůj život, věncí tě svým milosrdenstvím a slitováním, po celý tvůj věk tě sytí dobrem, tvé mládí se obnovuje jako mládí orla.

(Ž 103,1-5)

Milé sestry a milí bratři, před několika lety jsme měli ve sboru v Dejvicích vzácného hosta. Bývalého velvyslance v Izraeli pana Miloše Pojara, otce současného poradce premiéra Fialy. Vyprávěl o vztahu Masaryka k židovství. Bylo to strhující. Velmi poučené. Já jsem si na ten večer vzpomněl, protože pan Pojar vyslovil myšlenku, která se mi hodí k dnešnímu kázání, jako ilustrace nebo motivační uvedení do našeho biblického textu. Pan velvyslanec Pojar mluvil také o Masarykově boji s antijudaismem v známé „Hilsneriádě“. Masaryk se tehdy postavil zásadně proti antijudaismu, který byl založen na jakýchsi pověrách o tom, že židé konají rituální vraždy.

Velká většina společnosti byla tehdy antijudaismem nakažena, byl to jakýsi iracionální pocit živěný pověrami a pomluvami. A je zvláštní, že i vzdělaný Masaryk měl antijudaismus v sobě. Vzpomíná, že i u nich doma se o židech nemluvilo pěkně. Měl v sobě kus antijudaismu, a přece se postavil za Hilsnera proti většině. A ten boj vyhrál. Vycházel racionálně z toho, že židovské náboženství, které tak lpí na životě, víc než kterékoli jiné, nemůže přece konat rituální vraždy. Nemůžeme přece vycházet z pocitů a atmosféry ve společnosti, ale z faktů. Pan velvyslanec řekl doslova: Masaryk musel antijudaismus, který i on měl v sobě, překonat rozumem. Musel své duši, která byla náchylná podlehnout jakýmsi antijudaistickým pocitům, rozkázat: Drž se pravdy, má duše. Masaryk svou duši, jak bych tak řekl, zphlavkoval rozumem. A duše ho poslechla a vrhla se směle do dobrého boje, zachránila nevinného člověka.

A žalmista vlastně dělá něco podobného, co Masaryk. Žalmista mluví se svou duší. Říká jí: *Dobrořeč duše má Hospodinu, celé nitro mé jeho svatému jménu.* Dobrořeč duše má Hospodinu a nezapomeň na žádné jeho dobrodiní. Ba on to vlastně jen tak neříká. Žalmista to své duši důrazně přikazuje. Na konci těch prvních dvou vět je vykřičník. Žalm 103 je zápas člověka s vlastní duší. Možná by se dalo dokonce povědět, že je to zápas s duší o duši. A proč ten člověk zápasí s vlastní duší? Nu patrně proto, že jeho duše jaksi tíhne k tomu vidět v životě všechno černě. Protože jeho duše je náchylná ke smutku a pláči. Protože jeho duše se nechává fascinovat silou zla a vlastní nemohoucností.

Asi to také znáte. Jenže právě, když se toto děje, pak vás vaše duše stahuje, strhává kamsi do propasti a nejen vás, vy tam táhnete i svoje milé a drahé, kteří jsou kolem vás. Proto žalmista prikazuje své duši: a už dost s tím škarohlídstvím a naříkáním, jak se mám špatně, a jak mi druzí ubližují anebo se mají lépe než já, a jaký já jsem to chudáček, jaká já jsem chudinka. Už dost, přestaň, duše moje, zpívat tu starou písničku. Ta písnička nejenže se nedá poslouchat, ale předně je nepravdivá. Duše moje, dosti už, zastav se a podívej se na život pravdivě. Život přece není jen strast a bol. K životu nepatří jen pláč, ale i radost, láska. Teď se zastav, moje duše, a zkus si připomenout za co všechno můžeš být Pánu Bohu vděčná. A nezapomeň na nic. *Dobrořeč, duše má, Hospodinu a nezapomeň na žádné jeho dobrodiní.*

A žalmista své duši pomáhá, předříkává jí ta mnohá Boží dobrodiní, aby si je uvědomila a vzchopila se k děkování. V žalmu následuje jakýsi výčet Božích dobrodiní, které připomíná žalmista své duši. A myslím, že ten výčet je obecný a týká se vlastně nás všech. Tak si ta dobrodiní můžeme připomenout. Každý té své duši.

Hospodin odpouští tobě všechny nepravosti. Dar odpuštění nepravostí vysloví žalmista na prvním místě, jako to největší dobrodiní, které člověk od Hospodina dostává. Nikdo není dokonalý, každý potřebuje odpuštění. Ty nepravosti, viny, hříchy, které během života vršíme, trápí víc, než co jiného. Ne, že by na to člověk stále myslel, ale čas od času mu bleskne, připomenou se mu hříchy a není mu z toho dobře. Odpuštění uzdravuje duši. Hospodin odpouští tobě všechny nepravosti.

Ze všech nemocí tě uzdravuje. Tak pokračuje výčet Hospodinových dobrodiní. Jenomže když s tím zdravím je to horší a horší. Co to dá práce ráno vstát z postele, rozhýbat ztuhlé tělo a rozchodit se. A vůbec těch potíží a nemocí s věkem přibývá. Nu ano, ale co si stěžuješ, duše moje, vždyť přece nakonec z té postele vylezeš a ztuhlé tělo rozchodíš a můžeš fungovat. Děkuj za to, co můžeš ještě dělat. To není samozřejmé. To je dar. Mnoho lidí je na tom hůř než ty. Hospodin uzdravuje nemoci. Všichni doktoři, kterým věřím, říkají pokorně: Lékař léčí, ale uzdravuje Bůh. Ovšem, to už dodávám já, jak on sám ráčí.

Ze zkázy vykupuje tvůj život. To slovo zkáza má dvojí obsah. Jednak je v biblickém myšlení zkáza situace, kdy člověk klesne až na dno, ztratí víru, naději a lásku. Paralyzuje ho hluboký smutek, rezignuje na život. Nuže Hospodin z této zkázy vysvobozuje. Jen vzpomeň: kolikrát již, bídy když tížil tě kříž, nad tebou křídla rozkládal (citace ze známé písně). A pak, zkázou se v bibli často rozumí konečné zatracení. I z této zkázy Hospodin vysvobozuje. Dává ti zaslíbení spásy. Říká ti: neboj se. Až budeš muset projít údolím stínů smrti, já s tebou budu, doprovodím tě do nebeského domova. Ne pro tvé skutky, ty mnohdy za nic nestojíš, ale protože tě mám rád. To je Boží slib všem pokorným věřícím duším. Tak proč se tak třeseš, má duše, při myšlence na smrt, vždyť máš toto zaslíbení. Vždyť ti Boží syn, Ježíš, tvůj Pán, Kristus, řekl: Jdu, abych vám připravil místo a pak přijdu a dovedu vás tam, kde jsem

já. A v domě mého Otce je dost místa pro všechny. Tak to je ten druhý význam slov Hospodin vysvobozuje ze zkázy.

A nakonec výčtu Božích dobrodiní přichází jakési shrnutí. *Hospodin tě korunuje mnohým milosrdenstvím a slitováním, takže se obnovuje mládí tvé jako mládí orlice.* A skutečně je to tak, každý z nás to může potvrdit. Když si uvědomí, že Boží milosrdenství a slitování jsou nová každého jitra a neustávají, pak mu to vlije do žil novou energii, omládne i když je už třeba starý, omládne uvnitř, v duši.

K tomuto výčtu si každý může a má dodat své osobní položky. Nefňukej moje duše a připomeň si, kolik lidí máš kolem sebe a mají tě rádi, je na ně spoleh. Dobrořeč duše má Hospodinu a nezapomínej na žádné jeho dobrodiní. Musím ovšem dodat, že někdy člověk prochází nocí a nic nepomáhá, žádné vypočítávání dobrodiní Hospodinových. Tu ale si může připomínat jinou žalmistovu modlitbu. Proč tak smutníš, má duše. Čekej na Hospodina, on zajisté všechno spraví. Ta noc jednou pomine a přijde nové ráno. Určitě přijde!

Myslím, že žalmistův návod platí pro většinu dní našeho života. A dobrým prostředkem k připomínání si Božích dobrodiní je píseň. Písničky jsou velkým darem. Mají zvláštní moc. Slovo, třeba slova bible, zasahuje naše myšlení i srdce, ale musíme o něm přemýšlet, meditovat. Píseň, slovo spojené s melodií, zasahuje hlubší vrstvu naší duše, zasahuje rozum i cit. Moje maminka, když onemocněla těžkou demencí, už nikoho nepoznávala, s těžší dala dohromady souvislou větu, ale pamatovala si písničky, hlavně ty ze zpěvníku. I dlouhé písničky a všechny sloky. Opravdu to byla zajímavá zkušenost. Uvědomil jsem si, jak písně v člověku zůstávají hluboko a nesou, posilují, dodávají sílu. Proto jsem dnes také vybral jen písně, v kterých děkujeme, aby doplnily biblický text a kázání a aby rozezvučely struny naší duše chválou (*píseň po kázání - Někdo mě vede za ruku*). Amen.

(Petr Hudec)

biblické a teologické studie

Postní doba

Nacházíme se uprostřed postní doby, která se dnes na veřejnosti rámuje masopustními průvody a velikonoční pomlázkou, půst je vnímán jako archaická záležitost, do naší doby se nehodící, nebo přinejmenším jako určitá extrémní náboženská praktika.

Na svou paměť se sice nemohu zcela spolehnout, ale kam má paměť sahá, církev, v níž žiji, tedy Jednota, půst nevyhlásila. Přesto je myslím dobré podívat se, jaká byla praxe postů v Jednotě.

Ve své knize o liturgii Jednoty bratrské věnovala postu jednu kapitolku T. Landová.

Postní dny

V postoji Jednoty bratrské k zachovávaní postů můžeme sledovat podobný vývoj jako v případě slavení svátků svatých. Zpočátku se bratři stavěli k postům odmítavě. Za Lukáše Pražského se však již o postu hovořilo diferencovaněji.

Lukáš Pražský ve *Spisu otázek trojích* chápe půst jako nástroj k hledání milosti - vedle modlitby a almužny. Půst napomáhá k odpoutání od tělesných věcí a k soustředěnosti na věci duchovní, vede k pokoře a tělesné kázní, je vhodnou přípravou k modlitbě i projevem pocty Bohu, je výrazem pokání a zadostiučinění. Lukáš rozlišuje několik druhů postu: půst „větší“, jehož podstatou je duchovní zdržování se hříchů a nepravostí, a „menší“, v němž jde o tělesné zdržování se pokrmů; dále půst „obecný“, to jest střídme užívání určitých pokrmů a nápojů, a „zvláštní“, to jest zdržení se všeho jídla; a nakonec půst „veřejný“, který koná celé sborové společenství na základě společného usnesení či zvyku, a „osobní“, který konají jednotlivci ve svém soukromí. Věřící přitom nemají chápat svůj půst jako zásluhu před Bohem, ani jej konat z pokryteckých důvodů, ani se jím povyšovat nad druhé.

Obširně pojednává Lukáš „o postu a o pokrmích oblátních“ ve *Spisu proti neplné a necelé víře* z r. 1527. Zde se nejprve zabývá principiální otázkou, sluší-li se vůbec postit, a dále praktickým problémem, sluší-li se během postu zdržovat masitých, popř. mléčných pokrmů a vajec. Přitom se snaží vyvrátit podezření, vycházející nejspíše ze strany lutersky smýšlejících teologů, že Jednota bratrská svými postními zvyklostmi upadá do otroctví zákona, proti němuž právem bojoval samotný Ježíš a apoštol Pavel. Příklady z Písma dokládá, že Bible neodmítá tělesný půst jako takový, nýbrž půst spojený s pokrytectvím a duchovní pýchou (Mt 6; Iz 58). Postní praxi zdůvodňuje tím, že Ježíš sám se postil čtyřicet dní na poušti (Mt 4) a že předpověděl půst svých učedníků po svém odchodu (Mt 9). Zachovávaní postu podpírá i dalšími biblickými místy (Tob 12: Dobrá jest modlitba s postem. Mt 9; 2K 6; 2K 11; Sk 13). Půst, jaký se líbí Bohu, má být podle něj předně postem duchovním, „větším“, který zahrnuje zdržení se nepravostí, nemilostivosti a konání skutků milosrdenství, a v jeho rámci se má konat také půst tělesný, „menší“.

Při jakých příležitostech se bratři postili? Lukáš zmiňuje půst obecně v souvislosti se slavením hodů a památek Božích skutků v průběhu církevního roku. V *Dekretech* jsou z postních příležitostí konkrétně jmenovány „puost Páně veliký“, tj. postní období před velikonoce, „postové apoštolství při řízení sluh“, tzn. posty vyhlášené u příležitosti ordinace nových kněží, a „jiní křesťanští postové“.

Výslovně jsou v Jednotě odmítány posty konané u příležitosti svátků svatých.

Pokud se snad bratři přeče jen o těchto svátcích postili, jak bylo zvykem v jejich okolí, nevzdávali svým počínáním poctu svatým, ale výhradně Bohu: „A pak-li se postieme toho času s jinými, tím úmyslem jako k svatým nepostíme se, ale Bohu to činíme beze všeho modlářství, marného náboženství a mylné naděje a bez doufání v nich složeného.“

V souvislosti s postní praxí zmiňuje Lukáš Pražský také starý zvyk konání nočních vigilií. Ty však byly zpravidla nahrazeny denními posty. Pokud se noční bdění přeče jen připojovalo k postům, mělo se tak činit pouze v případě památek skutků Božích či apoštolů.

Praktickým problémem, o němž příslušníci Jednoty bratrské vedli diskuse, byla otázka, zda se mají v postním období zdržovat určitých pokrmů, jako je maso, mléko či vejce. Lukáš tuto praxi doporučuje, avšak upozorňuje, že křesťany k tomuto postojí nevede starozákonní zákaz požívání určitých pokrmů jako nečistých. Ve vztahu k pokrmům jsou křesťané uvedeni do svobody. Nedodržování postů „nenie proti pravdě viery a Písem svatých“ (Mt 6), tedy nikterak neovlivňuje spasení. Zdržování se určitých pokrmů je ovšem třeba chápat jako užitečnou praxi, která napomáhá modlitebnímu ztišení, pokání a oslavě Božích skutků. Ke zvyku nepožívat v období postu maso, mléko či vejce, který se ustálil v křesťanských zemích, se příslušníci Jednoty měli připojovat také z toho důvodu, aby se vyvarovali pohoršení u lidí slabších ve víře (Ř 8).

V podobném duchu vyznívá stručné usnesení o postech zachycené v *Dekretech* i samostatný článek „O postech“ v bratrském vyznání z r. 1535. Také zde je půst chápán jako jeden z projevů pocty Bohu a ponížení před ním. Proto se doporučuje vyhlašování a zachovávání společných postů. Má se tak ovšem dít bez pokrytectví a záslužnictví (Mt 6,16; Iz 58,3), Podstatou postu je zdržovat se po určitý čas všech pokrmů anebo jíst jen skromně. Půst zahrnuje také asketický přístup k jiným potřebám duše a těla. Důležitá je přitom motivace a úmysl, který věřícího k postu vede.

Konání společných shromáždění v období postu záleželo na správci sboru. Obecně platilo, že se shromáždění měla konat ve středu a v pátek. Tyto dny platily jako postní již od nejstarších dob církve. „Středa v připomínce dne, kdy byl Ježíš zrazen, pátek v připomínce dne, kdy byl ukřižován.“

Zvláštní pozornost byla v Jednotě bratrské věnována postu, pokání a modlitbě o tzv. „suchých“ (kvatembrových) dnech. V těchto dnech na počátku čtyř ročních období, v Římě označovaných jako quattuor tempora, se již od dob staré církve vyhlašovaly zvláštní posty. Odtud také pochází označení „kvatembrové dny“. Půst obvykle připadal na středu, pátek a sobotu. V Jednotě bratrské se dodržovaly kvatembrové dny ve středu a pátek v tradičních termínech: v týdnu po první neděli postní, po neděli svatodušní, po třinácté neděli po Trojici a po třetí neděli adventní. V tyto dny se vedle doporučeného postu konala společná modlitební shromáždění. Jejich náplní byla služba slova s tematikou pokání, vyznání vin, prosby za odpuštění, obnovení, milost a pokoj, přímluvné modlitby za druhé, za církve i za svět.

Postní praxe – podobně jako svěcení svátků – nebyla v Jednotě bratrské vždy přijímána souhlasně. Z usnesení shromáždění starších v Žeravicích r. 1548 vyplývá, že někteří příslušníci Jednoty si stěžovali na neúnosnost postu při práci. Správcům sborů proto bylo doporučeno, aby sami půst zachovávali, avšak ke svěřenému lidu přistupovali s ohledem na jejich věk a pracovní vytíženost.

Také Lasitský věnuje jednu kapitolu své Historie tematice postů. Postní praxi obsáhle zdůvodňuje vzory ze Starého i Nového zákona (Daniel, Ezdráš, Nehemiáš, Ninivští, Ester, Anna, Ježíšovi i Janovi učedníci, Pavel) a citáty z církevních otců (Augustin, Klemens, Jeronym aj.). Smysl postu provázeného vírou, pokáním a milosrdenstvím spatřuje v tom, že tlumí bujnost těla a povznáší mysl věřícího vzhůru. Dále uvádí, že bratři nechtějí svou odlišností v oblasti postů vyvolávat pohoršení u svých sousedů, a proto se podle možností snaží přizpůsobovat místním zvyklostem. Činí tak „bez pověry však, dlé svobody křesťanské“. Přitom je důležité, aby se postili „ne pro lidi a před lidmi, po farizejsku“, ale tak, jak učí Kristus. Veškerá postní praxe Jednoty se má dít bez pokrytectví.

Příslušníci Jednoty se podle Lasitského postili obvykle ve středu a v pátek, kdy měli jen jedno jídlo denně, a o „suchých“ (kvatembrových) dnech čtyřikrát do roka. Také drželi půst v den před výročními slavnostmi, před vysluhováním svatě večere Páně a před ordinací nových kněží. Nakonec vyhlášovali posty v dobách mimořádných událostí, jako bylo konání stavovského sněmu, volba nového krále, morová rána, válka či hladomor, a konali posty soukromé podle vlastních potřeb.

Určitý posun v hodnocení postu nalezneme v bratrském řádu z r. 1616, v němž bratři – na rozdíl od Lukáše či Bratrské konfese z r. 1535 – odmítají označovat půst „za poctu Boží Pánem Bohem přikázanou“. Tímto vymezením (které má ostatně biblickou oporu v Za 7,5) se zřejmě pokusili vyhnout mylnému pochopení postu jako činnosti, kterou člověk něco koná pro Boha. Funkci postu spatřují výhradně v jeho užitečnosti pro duchovní život věřících.

*T. Landová. Liturgie Jednoty bratrské (1457-1620).
Červený Kostelec 2014, str 95-99.*

Bože, nebeský Pane a Králi,
s celou tvou církví tě slavíme,
neboť jsi se sklonil k nám lidem
a našel nás evangeliem svého Syna.
To v jeho utrpení a kříži jsme spatřili
závažnost našeho odpadnutí od tvé vůle,
velikost naší viny a nadto velikost tvé milosti.
Dej, prosíme, ať je nám Kristova dobrá zpráva
mocí k víře a záchraně.

Uč nás jím, prosíme, pokoře i odpovědnosti.
Uč nás varovat se i náznaků panovačnosti a soběšřednosti,
raději vyhledávat tvé milosrdenství a doufat, že se nás jím dotkneš.
Amen.

*(poštní modlitba z knihy modliteb faráře Jaroslava Vítka,
Přijmi nás ještě dnes. Benešov 2014)*

dějiny

500 let od narození Jana Blahoslava (* 20. února 1523)

Není to dlouho, co jsme vzpomínali 450. výročí Blahoslavova úmrtí (NBL 2021/4), kdy jsme si připomínali jeho život a dílo, ostatně letos bude vzpomínání a připomínání Blahoslava jistě ještě víc. Nebudeme proto opakovat životopisná data a seznamy spisů. Blahoslav si ovšem jistě zaslouží připomenutí. Učiníme tak dnes starším textem Amedea Molnára, uveřejněným ve sborníku ze symposia ke 400. výročí Blahoslavova úmrtí (1971). Ze studie přinášíme jen závěrečnou část.

Motivy Blahoslavova pohledu na dějiny

(Amedeo Molnár)

Z naznačených předpokladů je pochopitelné, že Blahoslav historické problémy vzniku Jednoty jednak zjednodušil, jednak i zvýraznil. Po polovině 15. století, soudil, měli Bratři v českých krajinách na vybranou mezi jednotou římskou, českou, valdenskou, tábořskou a vilémovskou. Poslední dvě však tou dobou už pomíjely. V jednotě římské a v české husitské setrvat nemohli, protože se dostaly na antikristovské scestí, stejně v učení jako v životě. Táborům, kteří měli učení zdravé, bratří vytýkali, že „moc světa k sobě (dodatečně) připojili a s ní se v jedno spletili“. Podobně i valdenští, třebaže správně pochopili pravdu evangelia, přestávali na utajené, vyznavačsky neotevřené existenci. Jejich pospolitosti proto chyběl podstatný rys církve. Bratrství se tak Blahoslavovi jeví jako nezbytné povýšení náběhů tábořsko-valdenských na vyznavačský útvar eklesiální, splňující sen a spolu program už Matěje z Janova o reformaci, kterou pod tlakem Božího slova shora, uskutečňuje věřící lid zdola.

Jako pokračovatel v linii Lukášem naznačené nezatajil Blahoslav své značné sympatie k táborství. Vyzarují zejména z jeho vypravování o konci tábořských kněží

v poděbradské době, v němž písemně fixoval ústní tradici, zřejmě ještě živou v bratrských kruzích. Ostatně se v přejném hodnocení táboorského učení, nikoli praxe, shodl se svým přítelem Matějem Červenkou. Neuvědomil si však, že dotyk bratří první generace s kazatelskou družinou valdenského Štěpána z Basileje byl ve skutečnosti pokusem udržet kontinuitu s táboorským kněžstvím, které přešlo na německé valdenské počátkem 30. let 15. století ordinací, kterou provedl na Fridrichu Raiserovi Biskupec v pražském klášteře Na Slovanech. Tato souvislost mu ušla nejen ve spise O původu. Nepřípadl na ni ani v polemice s Flaciem, kde se přímo nabízela. Setrval s Janem Černým na důrazu na formální nezávislost bratrského vzniku, aniž vysvětlil, proč Bratří právě s valdenskými vešli ve vzájemnost tak úzkou. I zde tedy zvítězila u Blahoslava apriorní teze o autonomní povaze bratrské cesty od samého začátku.

Aplikována na české děje, vyjadřovala Blahoslavova teologie církevních dějin už lukášovskou víru, že „jest Pán Bůh Jednotu tuto bratrskou v národu a zemi české a moravské, kdež prosté papežství bylo a tak Antikrist kraloval, vzbudil a vzdělal sobě jak sínci chrámu svého a tak částku církve své, aby tu jako do nějakého chlévce ovčince svého ovečky své shromažďoval, ty, kteréž oblaštne miloval“. Přiznat se k dílu Boží věrnosti znamenalo mu proto odpovědné rozhodnutí vydat se na cestu úzkou, zřici se „brány prostrannější“ i „růže, kterouž bys volně, neboje se zabodnutí, utrhnutí mohl“. Křesťané podle Blahoslavova srdce „budou míti hrozná pokušení za dlouhé časy“ s úkolem, „aby se k tomu chystali, kříž svůj že musejí bráti a Pána následovati. A hned aby nečekali od Krista Pána slávy zdejší, zboží, důstojenství, rozkoší, ale věděli, že zde na světě jest trpělivost svatých, ne aby oni trápili jiné, ale ... aby od jiných snášeli protivenství“. Pro orientaci v položení dějinných sil a pro vystižení společenských protikladů nabízelo se tak Blahoslavovi z Písma kritérium jednoduché a přece náročné: „sudiž bedlivý čtenář pilně ... kdo trpí a kdo trápí.“

Ve znamení tohoto protikladu trpitelů a trapičů pohlížel Blahoslav i na dějiny církve ve středověku, když pamatoval na trápené valdenské v Itálii, na vyhlazené lolarity v Anglii, na válkou postižené husity v Čechách a inkvizicí štvané jejich stoupeny v Němcích. V tomto světle hodnotil také události současné, o nichž věděl buď z doslechu, jako třeba upálení Miguela Serveta v Ženevě, anebo jichž byl očitým svědkem a v neposlední řadě účastníkem. Stačí připomenout dramatické děje po šmalkaldské válce, kdy byl smělý rozběh Bratří náhle zastaven například uzavřením velkého sboru boleslavského (1555). V této pohromě učil Blahoslav vidět *Hrozně Boží zahrmění*, ano hromobití strašlivé, vykonané skrze Antikrista.

Přesvědčení o vyvolující Boží prozřetelnosti spočívalo u Blahoslava na dvou nosných pilířích, na osobní jistotě spásy a na důvěře v neunavené Boží vedení Jednoty všemi strážněmi a zvraty. Ve své tehdy stoleté existenci trvala Jednota jako křesťanské obecenství proto, že v ní nepřestávalo znít, být přijímáno a a vyznáváno Boží slovo. Ale ani Blahoslav nebyl ušetřen vysokého napětí mezi vyvoláním k výlučnosti a požadavkem otevřeného křesťanského vyznavačství. V době, kdy šmalkaldský spor

ještě neskončil, vytýkal zajisté valdenským jejich někdejší utajenost, klandestinitu, ale sám se do ní nezřídka zahaloval, když se poměry prudce obrátily v neprospěch Bratří. Vídeňskému dvornímu kazateli Šebestiánovi Pfauserovi se nepředstavil jako zástupce Bratří a pro korespondenci s ním zvolil pro jistotu krycí adresu pražskou, kde ovšem nežil. Ani Melanchthonovi při jinak srdečném rozhovoru neukázal svou pravou tvář (...jsem i Filipovi také nic nepravil, kdo a co jsem a odkud, že jsem z Čech a z Prahy, tak on o mně smyslil).

Vzorné Blahoslavovy tisky z jeho zralého období mohly být právem označeny jako „protest proti anonymitě, zakořeněné a pěstované v Jednotě“ (M. Bohatcová-Daňková), ale vycházely z tiskárny pečlivě utajované jako „ostrov v zahradách“. Blahoslav tím krycím označením myslel na budovy ivančického sboru, obklopené zahradami a ohraničené potokem a mlýnskou struhou, vyjadřoval tím však bezděky i svůj insulární koncept bratrské menšinové existence v dějinách jako oázovitě zahrady Hospodinovy, z níž by vprostřed pouště zněla radost a veselí, díkčinění a hlas žalmů zpívání (Iz 51,3).

Blahoslavova ostrovní dílna lidskosti se mohla Komenského všenápravnému makrokosmu stát modelovým mikrokosmem. Ovšem za cenu, kterou by byl Blahoslav sotva ochoten zaplatit. Matka Jednota mu ještě neumřela.

unitas fratrum

Naše společné poklady (pokračování)

3.7 „V podstatných věcech jednota, v nepodstatných svoboda, ve všem láska“

Teologie Jednoty je jako velký strom s hlubokými kořeny. Je-li takový strom suchý a ztvrdlý, v bouře se zlomí, je-li však živý a ohebný, ohýbá se, ale nezlomí se. Jednota čelila za staletí své existence mnohým zuřivým bouřím a zkouškám a naše učení tyto obtížné časy odráží. Zkušenosti za více než 500 let nás naučily, že musíme na tom, jak vyjadřujeme svou víru, stále pracovat, abychom zůstávali věrni zvěsti evangelia. Naše vyjádření o tom, čemu věříme, se v průběhu času vyvíjela s měnícími se dějinnými okolnostmi a novými teologickými pohledy a tento proces bude zjevně pokračovat

i dnes. Zjistili jsme, že je nejlépe udržovat formulaci našeho učení poměrně jednoduchou a umožnit lidem, aby na věci, které nejsou v bibli jednoznačné, měli různé náhledy.

Jedním z důležitých principů teologické reflexe v Jednotě je výrok: „V podstatných věcech jednota, v nepodstatných svoboda, ve všem láska.“ Tento výrok nepochází z Jednoty, ale odráží velmi dobře charakter naší tradice. Zdá se, že byl použit poprvé katolickými a luterskými teology na začátku 17. století. Jednou ho cituje biskup staré Jednoty Jan Amos Komenský. Do Obnovené Jednoty ho uvedl v roce 1857 biskup Alexander de Schweinitz. Dnes je v mnoha provinciích dobře znám a je pokládán za jeden z „pokladů“ naší církve.

Význam tohoto principu je zřejmý, když uvážíme, že Unitas fratrum jako mezinárodní denominace čelí rostoucím výzvám kulturní a teologické rozmanitosti. Na Unity synodu i při jiných mezinárodních shromážděních usilují představitelé udržet jednotu naší církve, i když spolu nesouhlasí v důležitých teologických otázkách. Podobně některé provincie a sbory v nich zápasí s konflikty nad otázkami učení a víry, které hrozí rozdělením společenství. Jak se máme zabývat spornými teologickými otázkami, abychom přitom neohrozili naše spojení jako sester a bratří v Kristu?

Princip „v podstatných věcech jednota, v nepodstatných svoboda, ve všem láska“ nám pomáhá uvědomit si, že jednota neznamena uniformita. Členové společenství církve nemusí ve všem souhlasit nebo mít vždycky stejný názor. Mnozí lidé sice chtějí, aby s nimi druzí souhlasili, náš princip však jasně ukazuje, že v církvi je prostor pro různost. Sporná mínění mají často původ v tom, že různí lidé mají různé perspektivy, podle svých zkušeností, kulturního prostředí, vzdělání, rodinné situace, osobního charakteru apod. Protože je zcela nerealistické očekávat naprostý souhlas mezi lidmi přicházejícími z různých životních cest, v ochotě nabídnout svobodu různým názorům je velká moudrost, zvláště pokud jde o věci, které jsou méně důležité. To umožňuje, aby se lidé „shodli, že se neshodnou“ a zůstali přitom součástí stejného společenství.

Zároveň vyjadřuje princip „v podstatných věcech jednota, v nepodstatných svoboda, ve všem láska“ moudrost, že v těch věcech, které jsou skutečně důležité, by členové stejného církevního společenství měli být zajedno. Jednota znamená, že lidé jsou vzájemně spojeni něčím, co mají společné. Pokud toto podstatné jádro ztratí, společenství se rozpadne. Co však jsou „podstatné“ věci pro jednotu Unitas fratrum? Tato otázka je často kladena a není snadné na ni odpovědět, protože takovéto podstatné věci v ní nebyly nikdy definovány. A je pravděpodobné, že členové Jednoty z různých částí světa by jako podstatné pro církev jmenovali věci velmi různé.

Naše teologická tradice nám však poskytuje důležitý pohled, který nám pomůže o této otázce přemýšlet. Jak jsme uvedli dříve (NBL 2022/3), Lukáš Pražský mluvil o podstatných věcech, když ve své teologii zavedl rozdělení věcí podstatných, služeb-

ných a případných. Princip „v podstatných věcech jednota, v nepodstatných svoboda, ve všem láska“ samozřejmě nemohl znát, ale co se od Lukáše můžeme naučit je, že věci „podstatné“ jsou víc než sdílené tradice nebo shoda v učení. Podle Lukáše patří teologická učení do kategorie věcí služebných (věcí, které slouží tomu, co je nezbytné pro spasení), zatímco „podstatné“ věci jsou ty, kterými se Bůh vztahuje k nám a my odpovídáme. Podstatné je podle Lukáše, že Bůh tvoří, vykupuje a žehná, a že my na to odpovídáme vírou, láskou a nadějí. To znamená, že jednota církve nakonec nespočívá ve shodě na věroučných formulacích, ale v tom, co koná Bůh. Jakkoli je velmi důležité mluvit o věrouce a snažit se nacházet shodu, měli bychom mít na mysli, že lidská slova mají omezenou schopnost obsáhnout celou pravdu naší víry. Když hledáme „jednotu ve věcech podstatných“, pamatujme, že být jedno v Kristu je dar mnohem větší, než co můžeme vyjádřit teologickými definicemi. Právě křesťanství, stejně jako jednota církve, není založeno na slovech určitého vyznání víry nebo věroučného prohlášení. Je založeno v živé zkušenosti víry v Krista, aktivní lásce k druhým a radostné naději, která vyhlíží čas, kdy se všechna Boží zaslíbení naplní.

A konečně, princip „v podstatných věcech jednota, v nepodstatných svoboda, ve všem láska“ nám ukazuje na důležitost lásky pro diskuse o sporných teologických věcech. Duch lásky obsahuje pohyb dvěma směry: láska vytváří společenství, protože vede ke spojení mezi lidmi; zároveň nabízí láska prostor pro různost, protože vzbuzuje respekt ke každé osobě či skupině a oceňuje jejich jedinečný přínos. Duch lásky podporuje jednotu v různosti, protože vytváří prostor, kde se mohou setkávat lidé různých názorů a hledat vzájemné porozumění a spolupráci. Duch lásky tak nabízí moudrost, v níž ty, kdo mají odlišné názory, nevidíme jako protivníky, ale jako partnery na společné cestě.

Jednota Unitas fratrum je stále probíhající dílo. Vyžaduje teologickou reflexi mnoha důležitých otázek. Princip „v podstatných věcech jednota, v nepodstatných svoboda, ve všem láska“ nám nabízí cenné vodítko a povzbuzení k tomuto úkolu. Zve nás, abychom upřímně hovořili a pozorně naslouchali jedni druhým, abychom tak porozuměli, jak se ve svých pohledech lišíme a nacházeli, co máme společného. Můžeme očekávat, že pro Unitas fratrum jako globální denominaci budou neshody ve věcech učení i nadále součástí tohoto procesu. Nejsou však nutně hrozbou pro naši jednotu, mohou být naopak příležitostí k dialogu a rozhovoru, které nás mohou vést k lepšímu porozumění a hlubšímu spojení na naší cestě do budoucnosti, kterou nám Bůh připravil.

Poznámka redakce: Na tomto místě může vzniknout mylný dojem, že podstatné věci, jak o nich mluví Lukáš, a podstatné věci z uvedeného principu jsou totéž. To by vedlo k závěru, že věci služebné jsou mezi „nepodstatnými“. Jistě, církev Kristova se formuje věcmi podstatnými, ale církev Kristova je souhrn všech vyvolených, který zná jen Bůh a jsou roztroušeni v nejrůznějších jednotách. Pro formování konkrétních spo-

lečenství, jednot (moderně denominací), jsou zásadní právě věci služebné. Jednota se neoddělila od utrakvismu kvůli víře, lásce a naději, ale špatnému kněžství, mizerné církevní kázni a pověrečně chápaným svátostem – tedy věcem služebným. Ona jednota v podstatných věcech se tedy bude týkat přinejmenším velké části věcí služebných.

Příloha

ZÁKLAD JEDNOTY

1. Úvod

Pán Ježíš Kristus povolává svou Církev k životu, aby mu zde na zemi sloužila až do jeho příchodu. Unitas Fratrum si proto je vědoma, že byla povolána ve víře, aby sloužila lidstvu hlásáním evangelia Ježíše Krista. Poznává toto povolání jako zdroj své existence a jako podnět ke službě. Nejenom zdroj, ale i smysl a cíl její existence je založen na vůli jejího Pána.

2. Víra církve

Sdílíme s celým křesťanstvem víru v Boha Otce, Syna i Ducha svatého. Věříme a vyznáváme, že Bůh se zjevil jednou provždy ve svém Synu Ježíši Kristu; že náš Pán vykoupil svou smrtí a svým vzkříšením nás i celé lidstvo a že mimo něj není spásení. Věříme, že je nám přítomen ve Slovu a ve svátostech, že nás řídí a sjednocuje svým Duchem a tak nás formuje v Církev. Slyšíme jeho výzvu k následování a prosíme, aby nás použil ve své službě. On nás navzájem spojuje a skrze poznání, že jsme údy jeho Těla, nám dává ochotu ke vzájemné službě.

Ve světle Boží milosti se poznáváme jako církev hříšníků. Denně potřebujeme odpuštění a žijeme jediné z milosti Boží v Ježíši Kristu, našem Pánu. On nás vykupuje z naší osamocenosti a sjednocuje nás v živou Církev Kristovu.

3. Osobní víra

Víru Církve působí i zachovává svědectví Ježíše Krista a dílo Ducha svatého. Toto svědectví volá každého jednotlivce osobně a vede jej k poznání hříchu a přijetí vykoupení, dosaženého Kristem. Ve společenství s Kristem se Boží láska stává stále víc mocí nového života, mocí, která proniká celou osobností člověka a utváří ji. Protože Duch Boží takto působí v srdcích jednotlivců živou víru, dává jim možnost podílet se na plodech Kristova spásení a na členství v jeho Těle.

4. Boží Slovo a učení

Trojediný Bůh, jak je zjeven v Písmech svatých Starého i Nového zákona, je jediným zdrojem našeho života a spásení; Písmo pak je jediným pravidlem učení a víry Unitas fratrum a proto utváří naše životy.

Za střed Písma svatého i všeho kázání evangelia pokládá Unitas Fratrum slovo kříže. Své hlavní poslání i důvod své existence vidí ve vytrvalém svědectví o této

radostné zvěsti. Prosíme našeho Pána o sílu, abychom se od tohoto poslání nikdy neuchýlili.

Unitas Fratrum se účastní neustálého hledání čistého učení. V interpretaci Písem a zprostředkovávání učení v Církvi přihlížíme ke dvěma tisíciletím ekumenické křesťanské tradice a k moudrosti našich předků v Jednotě ve víře, že nás povedou, když prosíme o plnější pochopení a stále jasnější hlásání evangelia Ježíše Krista. Ale tak jako Písma svatá neobsahují žádný věroučný systém, ani Unitas Fratrum žádný vlastní systém nevytvořila, protože ví, že tajemství Ježíše Krista dosvědčené v Bibli nemůže být plně pochopeno žádnou lidskou myslí a vyjádřeno žádným lidským prohlášením. Je však pravda, že skrze Ducha svatého je poznání Boží vůle ke spasení v Bibli zjeveno plně a jasně.

5. Vyznání a konfese

Unitas Fratrum rozpoznává ve vyznáních Církve vděčnou odezvu Těla Kristova. Tato vyznání pomáhají Církvi formulovat její vyznávání biblicky, vyznačovat hranice bludu a vybízet věřící k poslušnému a neohroženému svědectví v každé době. Unitas Fratrum má za to, že všechna vyznání formulovaná křesťanskou církví je třeba neustále zkoumat ve světle Písem svatých. Za pravá vyznání víry uznává zvláště svědectví prvních křesťanů „Ježíš Kristus je Pán!“, dále vyznání starokřesťanská a základní vyznání reformační.

Poznámka: V různých provinciích Obnovené Jednoty bratrské získala zvláštní důležitost následující vyznání, neboť jsou v nich hlavní články křesťanské víry vyjádřeny jasně a prostě: Apoštolské vyznání; Athanasiovo vyznání; Nicejské vyznání; Vyznání Jednoty bratrské z r. 1535; Jedenadvacet článků nezměněné Augsburské konfese; Malý katechismus Martina Luthera; Bernský synod 1532; Třicet devět článků anglikánské církve; Teologické prohlášení z Barmen 1934; Heidelberský katechismus.

6. Unitas Fratrum jako jednota

Věříme a vyznáváme, že Církev je jedna. Její jednota je dána v jednom Pánu Ježíši Kristu, Bohu a Spasiteli. Zemřel, aby mohl sjednotit rozptýlené děti Boží. On, jako živý Pán a Pastýř, vede své stáde k jednotě. Unitas Fratrum chce podporovat tuto jednotu i převzetím jména staré církve Českých bratří „Unitas Fratrum“ (Jednota bratrská). Nemůžeme zapomenout ani na mocnou sjednocující zkušenost, danou ukřižovaným a zmrtyvchvstalým Pánem našim otcům při svaté večeři Páně dne 13. srpna 1727 v Berthelsdorfu.

Vůli našeho Pána je, aby křesťané s horlivostí a láskou hledali a dokazovali svoji jednotu v něm. Uprostřed našeho společenství poznáváme, jak nám tato jednota byla zaslíbena i dána za úkol. Uznáváme, že různé církve obdržely prostřednictvím Kristovy milosti množství darů. Toužíme po tom, abychom se mohli jedni od druhých učit a společně se radovat z bohatství lásky Kristovy a moudrosti Boží.

Vyznáváme, že máme svůj podíl na vině, která se projevuje neutěšeným a rozděleným stavem křesťanstva. Pro takovou roztržičnost jsme sami překážkou pro zvěst a moc evangelia. Uvědomujeme si nebezpečí samospravedlnosti i nelaskavého odsuzování druhých.

Protože jsme – spolu s ostatními křesťany – poutníky na cestě k setkání s naším přicházejícím Pánem, vítáme každý krok, který nás přiblíží k cíli – k jednotě v něm. On sám nás zve ke společenství svého stolu a touto cestou vede Církev k jednotě, kterou zaslíbil. Svou přítomností ve večeři Páně činí naši jednotu v něm zjevnou a jistou již dnes.

7. Církev jako obecenství

Církev Ježíše Krista je přes všechny rozdíly mezi muži a ženami, Židy a ne-Židy, bílými a barevnými, chudými a bohatými jedno ve svém Pánu. Unitas Fratrum neuznává žádný rozdíl mezi těmi, kdo jsou v Pánu Ježíši Kristu jedno. Jsme povoláni ke svědectví, že Bůh v Ježíši Kristu vyvede svůj lid z každého národa i jazyka a spojí jej v jedno tělo; že pod křížem omilostňuje hříšníky a sjednocuje je. Jsme proti jakékoliv diskriminaci kvůli etnickému původu, pohlaví nebo sociálnímu postavení a pokládáme za příkaz našeho Pána veřejně o tom svědčit a dokazovat slovy i skutky, že jsme bratry a sestrami v Kristu.

8. Církev jako společenství služby

Ježíš Kristus nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil. Odtud přijímá jeho Církev své poslání i sílu ke službě, k níž je povolán každý člen církve. Věříme, že náš Pán povolal zvláště k misijní službě mezi národy světa. Očekává od nás, že v této službě i ve všech jiných formách služby, kterými nás pověřuje doma i za hranicemi, jej budeme vyznávat a obětavou službou svědčit o jeho lásce.

9. Služba bližnímu

Náš Pán Ježíš Kristus vstoupil do bídy tohoto světa, aby ji nesl a překonal. Snažíme se ho následovat tím, že sloužíme jeho bratřím a sestrám. Tato služba, tak jako Ježíšova láska, nezná hranic. Proto stále znovu prosíme Pána, aby nám ukázal cestu k našim bližním a aby otevřel naše srdce i ruce jejich potřebám.

10. Služba světu

Ježíš Kristus trvá s láskou a věrností na svém zaslíbení pro tento padlý svět; proto musíme mít o tento svět zájem i my. Nesmíme se od něj odvracet s pýchou, lhostejností nebo strachem. Unitas Fratrum, jako část všeobecné křesťanské Církve, přináší lidstvu výzvu v podobě zvěsti o Boží lásce, usiluje o dosažení míru ve světě a hledá pro všechny lidi to nejlepší. Kvůli tomuto světu vyhlíží s nadějí den, kdy bude veřejně zjeveno Kristovo vítězství nad hříchem a smrtí a kdy se zjeví nový svět.

11. Závěr

Ježíš Kristus je jediným Pánem a Hlavou svého Těla – Církve. Proto Církev není poddána žádné jiné autoritě, která jeho panování odporuje. Unitas Fratrum uchovává ve své historii živou zkušenost Kristova vůdcovství ze 16. září a 13. listopadu 1741.

Unitas Fratrum vyznává, že vznikla a až dosud byla zachována jedině nepochopitelnou Boží milostí. Dík a chvála za tuto milost zůstávají základním motivem jejího života a služby.

V tomto duchu očekává Unitas Fratrum zjevení Ježíše Krista, jde kupředu k radostnému setkání se svým Pánem a prosí, aby při jeho příchodu byla shledána připravenou.

(red)

náš seniorát

Kazatel Albert Schönleber (1939 - 2022)

Albert Schönleber se narodil 26. 11. 1939 v Orzysz ve východním Prusku do mnohačetné rodiny. Jeho tatínek, hospodář, byl Philip Schönleber, maminka Frieda, rozená Podtschaske. Aktivita v hospodářství a na polích určovaly jeho dětství. Další hlubokou zkušeností byla válka a útěk z východního území. Po mnohých peripetiích se v roce 1945 část rodiny usadila v Neugnadenfeldu. V Neugnadenfeldu byl

Albert později potvrzen kazatelem Theodorem Siebergerem. Zde se také začal učit hře na dechové nástroje. Později se dostal k vytožené „tubě“, s níž si ho dobře pamatujeme. Se školským vzděláním začal v Neugnadenfeldu, později pokračoval v Nordhornu a Neuhausenu. Základní vzdělání dokončil v roce 1961 v Bethel/Bielefeldu. Už tehdy se rozhodl pro studium teologie a spojil se s vedením Jednoty (Brüdergemeine) v Bad Boll. Nastoupil poté do internátu v Königsfeldu. Teologii začal studovat v Kielu a pokračoval v Marburgu. Zde se seznámil se svojí budoucí manželkou Hannelore Zwick, která studovala pedagogiku. Se studiem pokračoval v Basileji. Jejich první místo služby bylo v Tossens, kde má Jednota „Zinzendorfovu“ školu. Zde učil náboženství, sociální nauky, latinu a dějiny a také manželka zde nastoupila jako učitelka.

Zásadní etapou Albertova života, také právě pro nás, členy Jednoty v Čechách i na Moravě, bylo jeho povolání do sboru v Berlíně Rixdorfu, což je sbor, který byl vybudován českými exulanty v první polovině 18. století. Část Berlína – Neuköln dodnes nese název Böhmisches Dorf (česká vesnice). Bratr Albert byl iniciátorem úzkých vztahů k „zemi otců“ a to na rovině politické i církevní. Rozvíjel kontakty s obcí Horní Čermná, odkud vyšli první exulanti zakládající evangelické sbory v Rixdorfu, stejně jako s okresním městem Ústí nad Orlicí. Na poli rozvíjení česko-německých vztahů zanechal hlubokou stopu.

Po svém působení v Berlíně byl povolán do sboru v Königsfeldu v jihozápadním Německu. Na jeho cestě ho vždy věrně doprovázela manželka Hannelore, s níž měli dva syny, Borise a Matthiase. Když v 63 letech odešel bratr Albert do důchodu, přesídlili zpět do Berlína, do blízkosti dětí a vnoučat (těch mají pět). Po celou jeho cestu ho provázelo konfirmační heslo z Janova evangelia 8,12: „Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života.“

Bratr Albert Schönleber zesnul v neděli 13. listopadu v Berlíně a byl v Rixdorfu pochován.

Vzpomínky na bratra Alberta Schönlebera.

Bratr Albert byl přítelem mých rodičů. Důležitou roli jistě hrálo také to, že moje maminka byla výborná němčinářka a na mnoha jeho cestách po Čechách a Moravě ho provázela jako překladatelka. Více jsem se s Albertem začal setkávat až v místě mé první kazatelské služby ve sboru v Potštejně. V 80. letech začal bratr Schönleber rozvíjet úzké vztahy s evangelickým sborem v Horní Čermné, odkud vyšli první exulanti v první polovině 18. století. Paralelně pak se sborem Jednoty v Ústí nad Orlicí. Protože Potštejn je prvním sborem Obnovené Jednoty a leží nedaleko Ústí nad Orlicí, tyto přátelské vztahy se rozšířily i k nám. Ale nešlo jenom o partnerství mezi sbory. Rozvinulo se také partnerství na rovině politické. Přátelství mezi politickými představiteli města Ústí n. O. a Neukölnem (Rixdorf je součástí této části Berlína). Tak došlo k tomu, že již v roce 1988 se vypravila návštěva skupiny členů církve i politické reprezentace města Ústí n. O. do západního Berlína. To byl pro většinu z nás

první výjezd na „západ“ a znamenal také navázání užších vztahů s berlínským sborem Jednoty.

Kazatelství bratra Alberta nebylo zaměřeno jenom do středu křesťanského sboru. Vždy přesahovalo do oblasti širší společnosti a politiky. Byl velkým obdivovatelem a také propagátorem myšlenek J. A. Komenského. Také proto se v roce 1995 zasadil o založení Komenského zahrady, která je v blízkosti sídla sboru. „Uspořádání zahrady odpovídá Komenského vidění cesty člověka za poznáním. Začíná dětským hřištěm představujícím mateřskou školu. Pěšinou skrz záhony fialek a treláže s pnoucími růžemi pokračuje mezi ovocné stromy symbolizující školu základní, která návštěvníka přivede do netradičně pojatého labyrintu, v němž není možné zabloudit. Procházka i lidské vzdělání končí univerzitou, kterou reprezentuje trojúhelník, v jehož vrcholech jsou mikroskop, dalekohled a zrcadlo“. Ten široký společenský a politický záběr dokládá fakt, že už v březnu 1992 odhalil na tomto místě sochu „učitele národů“ tehdejší předseda československého Federálního shromáždění Alexander Dubček.

V průběhu času se naše vztahy staly ještě intenzivnějšími. Bratr Albert odešel z Berlína do sboru v Königsfeldu a já ze sboru v Potštejně do Turnova. A Königsfeld byl již tehdy partnerským sborem turnovského sboru. Okolnosti schizmatu v Jednotě bratrské na sklonku tisíciletí jsou obecně známy. Když se toto rozdělení hluboce dotklo turnovského sboru, bratr Albert neváhal a přijel, aby se pokusil zprostředkovat rozhovor. Jak víme, rozhovory s neocharismatickým křídlem v Jednotě byly bezúspěšné a tak také část turnovského sboru odešla, nebo spíše „byla odejita“ ze svého původního sboru. Tehdy jsme začali hledat nové působiště pro naši práci. Byl to sbor v Königsfeldu se svým kazatelem, který nás na počátku podpořil velkorysým finančním darem. A když jsme v roce 2001 slavnostně otvírali turnovský dům „Na Sboře“, byli přátelé z Königsfeldu se svým kazatelem našimi vzácnými hosty. Stejně tak tomu bylo při slavnosti desetiletého výročí. Při oslavách po dalších deseti letech, v roce 2021, už zdravotní stav bratru Albertovi návštěvu neumožnil. Život našeho turnovského sboru je tak pevně spjat s postavou kazatele Alberta Schönlebera a stále na něj vzpomínáme s velikou vděčností.

Ondřej Halama

Kaple?

V našich severních sborech se dříve často mluvívало o sborových domech či modlitebnách jako o „kaplích“. Taková tradice žije v Železném Brodě, donedávna žila v Rovensku. V anglickojazyčných provinciích Jednoty je chapel patrně nejobvyklejší pojmenování pro bohoslužebný prostor, ale v našem prostředí působí to slovo na první pohled jako chyba. Brodecká modlitebna není žádná kaplička v poli, ale samostatná a sebevědomá stavba, která si zaslouží odpovídající pojmenování. Samo slo-

vo „kaple“ navíc vyvolává v první řadě myšlenku na hrady, katedrály a relikvie, věci spojené s projevy zbožnosti, proti kterým vystupoval už Jan Hus.

Podle obecně přijímaných etymologií to slovo vzešlo z pozdně latinského *capella*, „pláštěnka“, a první kaplí bylo místo, kde byl pietně uchováván rozříznutý plášť, o který se podle legendy Martin z Tours rozdělil se žebračkem – Kristem. I samo jméno tak odkazuje k záležitostem zřetelně předreformačním, ba dokonce k nějakým svatým předmětům, před nimiž bychom se asi měli mít na pozoru...

Jenomže: martinská etymologie dotyčného slova může vést i jinak, pokud se nad ní zamyslíme s ohledem na příběh, z něhož vzešla. Nejde tu přece o relikvii v běžném slova smyslu, tedy o útržek mrtvého těla, do kterého se soustřeďuje moc světce jako moc Boží zastíněná člověkem. Není to žádná hlava Jakuba Většího nebo jazyk Jana Nepomuckého. Martinova pláštěnka je věcí světa, lidským výrobkem, který byl posvěcen konkrétní událostí a v první řadě svědčí o skutku milosrdenství. Římský vojenský plášť, odznak moci jednoho člověka nad druhým, se proměňuje v nástroj pomoci a prostředek pozhnání. Proto nad ním roste „kaple“. Jako místo připomínající setkání člověka s Bohem, Boží sestoupení do světa a to, jak díky tomuto sestoupení mohou lidé jednat mezi sebou. Boj, vláda jedněch nad druhými či vyostřená konkurence není – díky Bohu – jedinou možností.

Právě v tomto smyslu zřejmě chápe slovo Mikuláš Ludvík Zinzendorf, když v jedné své promluvě hovoří o hrobu jako o „spací kapli“ (*Schlaf-Capelle*), do které křesťané a křesťanky uléhají právě proto, aby se tam setkali s Kristem. Ve věci přechodu z časnosti do věčnosti, oné „jednotácké“ „cesty domů“ (*Heimgang*), tedy nemá být lidským cílem zázračný přeskok podobný Eliášovu odjezdu v ohnivém voze či Mariinu nanebevzetí, ale obyčejná lidská smrt se vším, co k tomu patří. Právě touhle cestou totiž šel sám Kristus – bez ohledu na to, že některým Hospodinovým spravedlivým mohla být dopřána jiná, na pohled pohodlnější trajektorie. Vzájemná rovnost hrobů na bratrských hřbitovech pak odkazuje k tomu, že v těchto spacích kaplích jsme si všichni rovni.

Tato představa se rýmuje s tím, jak obvykle o kaplích mluvíme a uvažujeme. Jsou to stavby drobné, ve „služebném poměru“ k jiným stavbám a věcem: již zmíněná kaplička v polích, kaple na hradě (který slouží v první řadě jako sídlo a centrum moci) či kaple v katedrále, kde se mnohem důležitější věci odehrávají v hlavní lodi. Taková byla i kaple, která je nám asi nejbližší – Kaple betlémská, ve které Jan Hus po deset let tepal zlořády. Na ni obloukem odkazuje i nová a krásná kaple našeho seniorátu, Milíčova kaple v Malešicích. Betlémská kaple byla postavená tak, aby vše v ní a kolem ní sloužilo kázání Božího slova v češtině, tj. v jazyce, který v této době a prostředí není nijak prestižní. Není to jazyk peněz a obchodu, tím je v předhusitské Praze převážně němčina. Není to ani jazyk univerzitních intelektuálů; univerzitán Hus si svá kázání připravuje v latině, ale v kapli je pak přednáší česky. V prostém prostoru se sklání ke svým posluchačům. Centrálním prvkem výzdoby stěn toho

prostoru byly soubory citátů z Bible a z církevních otců, které sloužily jako opora pro Husova kázání (patrně dost symbolická opora – zdola byly těžko čitelné). Kaple je centrem práce se slovem a při pohledu na stěny je to na první pohled vidět. Slovo lidské o Slovu Božím, výklad Bible, se tu předává jako Martinův plášť.

Při chystání webových stránek našeho sboru mi padla do ruky stará pohlednice z Rovenska, snad ze třicátých let. Záběr míří z Týna zhruba jižním směrem ke hradu Trosky, který se nad ulicí majestátně vypíná. Po levé straně mezi budovami najdeme dnešní sborový dům, který byl však pro sbor zakoupen až roku 1949. Na fotografii je to stále ještě řemeslnická dílna s krámkem (a výlohou). I tak se dá snadno rozeznat podle své rustikálně klasicistní fasády i podle půdní vestavby, která se nad vchodem pne jako věž, ideální k zavěšení ochranovské hvězdy. V té řadě měl však tehdy každý dům nějakou svou zvláštnost. Na štku se nešetřilo. Ulice působí jako dialog vodorovných, svislých a zakroucených linií, dveří, říms, schůdků a dekorativních rostlinných motivů. Jako by to byl nějaký prales, živý ekosystém. Tím spíš, že z pravé strany vroubí ulici vzrostlé stromy, dlážděný chodník je uzoučký, silnice prašná, za deště blátivá. Vše je velmi blízko zemi a životu.

Ulice je dnes docela jiná, většinu štku nahradil břízolit či polystyren. Jen ten sborový dům vypadá pořád dost podobně, jako fragment nějakého většího celku, který je pryč. Ten úlomek ale dál žije, takový, jaký byl. Na střeše má pořád šindel, jen je přes něj natlučený eternit (už s tím budeme muset něco udělat). Na první pohled je vidět, že jde o prostor stojící tak trochu mimo dění, který si však z ulice nelze odmyslet. Na nás je, abychom v tom prostoru žili a dělili se o to, co nám bylo dáno.

V modlitebně se slovem a myslí obracíme k Bohu; ve sborovém domě probíhá jakýsi sborový provoz. Kaple v první řadě stojí, jest na svém místě, a zve jako místo setkání a společenství, pobývání s lidmi i s Bohem (vzpomeňme na Zinzendorfa). Je vidět – i z daleka, jako Milíčova kaple nebo brodecká „katedrála“ Jednoty. Myslíval jsem si, že se bez toho slova obejdeme. Ale teď už si to nemyslím. I tato stabilita závislá na místě a Boží milosti, nikoli jen na člověku, má pro naše sbory smysl. Máme kaple, ne že ne. A budme za ně vděční.

Původ slova „kaple“ podává například Jiří Rejzek v Českém etymologickém slovníku (Praha: Leda 2012 a další vydání). Zinzendorfova řeč o hrobu jako o kapli na spaní je k nalezení v knize Nicolaus Ludwig von Zinzendorf: Hauptschriften IV. Gemeinreden (Hildesheim: Olms, 1963), s. 293–294. Citáty na zdech Betlémské kaple nechal Hus napsat latinsky, později je však přeložil do češtiny a opatřil komentářem. Nově byl tento traktát s komentářem vydán Jakubem Sichálkem v knize Jan Hus: Výbor z drobných českých spisů / České listy (Praha / Brno: ÚČL AV ČR / Host, 2018), s. 25–59.

křesťanství a kultura

Rezignovat v zájmu díla. Nad novou knihou Terezy Matějčkové

Když o našich budovách hovoříme jako o kaplích a ne jako o kostelích či farách, vzdáváme se pro ně jistě důstojnosti. Jako by nedorostly plného církevního užití. Zůstávají podružné, přidružené a služebné. Vůči čemu? V první řadě asi vůči světu. A není to škoda? Vždyť se v tomhle světě snažíme působit k dobrému, pracovat pro Krista a každá troška moci (již s sebou důstojnost nese) se nám může hodit. Přece nechceme být ve vleku světa, ale naopak: „Chcem do díla se dáti, neb čas se krátí, ne v klid se vydávati a v nečinnost,“ jak se to zpívá v jedné Zinzendorfově písni (číslo 366 v Bratrském zpěvníku).

Jenomže ona nám právě ta služebnost, dočasné podřízení se světu, možná uvolňuje ruce k práci, o kterou v té písni jde – pod vedením lásky a na cestě, kterou láska „proklestila“ a připravila pro nás („die Liebe wird uns leiten, den Weg bereiten“ ve druhé sloce tamtéž). K uvolnění rukou však může dojít právě díky tomu, že na zmíněnou důstojnost a moc rezignujeme.

Chci zde tuto myšlenku rozvést s oporou v nové knize filosofky Terezy Matějčkové, pojmenované *Kdo tu mluvil o vítězství? Osm cvičení ve filosofické rezignaci* (Praha: Karolinum, 2022). Když se dnes hovoří o rezignaci, je to buď odsudek (někdo se „chová rezignovaně“ a tak s ním bližní nechtějí nic mít) nebo po odsudku následuje (na držitele moci se něco provalí, je odsouzen veřejným míněním a následně pod tímto tlakem skládá svou funkci). Ale nejen proto jde o atraktivní téma. Naše doba na jednu stranu přetéká činností a už zase zní ze všech stran pokřivený novozákonní citát o tom, že kdo nepracuje, ať nejí; na druhou stranu se na nás valí tolik výzev, krizí a zpráv o nich, že nám samotná naléhavost dne svazuje ruce. Tématu se zjevně nelze vyhnout. A to ani v církvi ne – zejména v té, která směřuje k nejrůznějším proměnám.

Rezignace, jak o ní Matějčková píše, je v první řadě rezignací na jeden typ individuality či identity, totiž na naši empirickou totožnost vloženou do světa. Na to, jak sami sebe vnímáme na základě každodenních počátků a zkušeností získaných při práci a prací. Od této identity se při praktikování rezignace máme snažit odstoupit, máme „pozastavit vlastní perspektivu“ a pokusit se na svět pohlédnout odjinud, z nějakého obecnějšího hlediska. To vše si opět žádá úsilí, rezignace je prací, jde ale o práci jiného druhu. Jinak řečeno, rezignace je „vydobytá pasivita“ (s. 254), nečinnění, které vědomě činíme vůči světu, tedy vůči té mnohosti podnětů, které na nás dotírají. Když se nám podaří dotírání zastavit, můžeme se obrátit k jednotlivé věci – třeba (to se v knize neříká, ale je to, myslím, nasnadě) k příběhu jednoho člověka, který za námi přichází, aby našel pomoc.

Jednotlivé kapitoly knihy jsou věnovány lidem, kteří nad otázkami spojenými s rezignací uvažovali ve společnosti, v níž „na kulturní a společenské rovině“ Bůh tak či onak zemřel (s. 12). To platí nejen pro Friedricha Nietzscheho ve třetí kapitole, který je s aforismem o smrti Boha navzdýcky spojen, nebo pro Simone Weilovou, která svou mystickou praxi na pomezí křesťanství činí s ohledem na válečné hrůzy, které běžnou představu dobrého a všemocného Boha destruuji, ale třeba i pro Kierkegaarda, jehož publikum tvoří především členové dánské luterské církve, tedy společnosti, které by mělo Boha uprostřed lidské společnosti udržovat na živu – a Kierkegaard těm čtenářům vrhá do tváře, že právě v tomto úkolu selhávají.

Matějčková se sice dle vlastních slov řadí k lidem „nenáboženské povahy“ (s. 12), náboženské souvislosti otázek, které ji zajímají, však průběžně zdůrazňuje a její postoj k náboženskému uchopení otázky způsobu bytí a práce člověka ve světě je celkem přejný. Právě v náboženském rejstříku myšlení se podle ní otázka rezignace vyjevuje jako první, u Tomáše Kempenského, autora neobyčejně oblíbených *Čtyř knih o následování Krista* z konce středověku. Tomášova výzva k rezignaci se soustřeďuje do výzvy „hled být neznám“, což autorka v posledku vykládá jako výzvu k rezignaci na názory, včetně názorů na sebe sama a představ o sobě. Taková rezignace jistě není snadná, díky vlastním názorům se přece ve světě orientujeme a držíme pohromadě. Bez nich bychom se ztratili. K čemu nám bude, když budeme sami sobě neznámí?

Na první pohled je jasné, že každé pozastavení či uzávorkování vlastních názorů bude trvat jen chvíli. Tato rezignovaná chvíle se však jeví jako velice důležitá pro naše lidství – včetně našeho lidství křesťanského. Nenáboženská autorka se v tomto bodě výslovně dovolává Ježíše, který podle ní během svých předvelikonočních divotvorných putování setrvale odmítal přijmout jeden pevný názor na sebe a své působení ve světě. Nenechal se uctívat jako divotvůrce, ale udržoval „mesiášské tajemství“. Jeho příklad podle ní ukazuje, že názory nejen kazí myšlení, ale „možná otupují i lásku“ (s. 217). Ježíš nesporně miluje a proto neváhá rezignovat.

Co z toho plyne pro nás? V první řadě výzva k tomu, abychom se učili odhlédat od kaše, do které jsme ponořeni, směrem k něčemu společnému a obecnému. Podle Matějčkové si tak otevřeme cestu k novým vztahům vůči ostatním, kteří v té kaši vězí s námi, k „rozvázání“ a „novému navázání“ různých vazeb mezi bytostmi, ve shodě s etymologií slova rezignace. V souladu s tímto pohledem interpretuje Matějčková například Giorgio Agambena jako myslitele, který chce své publikum vést až k naivně idealistickému, radostnému dni pokoje, šabatu, který slouží lidem, zvířatům a vůbec všemu (všemu stvořenému?) právě proto, že všichni účastníci jsou schopni odhlédnout od sebe, od svých požadavků a identit, a tím také od svých sporů. Všichni ve shodě s Pavlem písařem do Korintu (1K 7,29-31) „vlastní jako by nevlastnili“. Neztotožňují se se svou pravdou (ani s pravdou spásnou), ale dovedou setrvat na jejím pomezí a právě proto mohou žít v míru. Podobně u Simone Weilové zdůraz-

ňuje její způsob psaní, při němž se mystička snaží z řeči vymýtít zájmeno „já“ a psát z hlediska celku, samu sebe překládat do neosobní perspektivy.

Taková odhlédnutí mají jisté své meze. Dobře je pojmenovává filosof Tomáš Koblížek v recenzi na knihu v internetovém časopise iLiteratura: *Dobry život [se] podle Terezy Matějčkové zjevně nezakládá na tom, jak jednáme, ale jak existujeme: dobrý život má být ten, v němž existujeme rezignovaně – odtrháváme se od toho, čím jsme, a následně, po reflexi, se vracíme do světa. V jaké činnosti se tento návrat uskutečňuje, se zdá být z hlediska hodnocení lhostejné.* Tedy: pokud akt odtržení se někoho dovede třeba k tomu, že přestane vykonávat své zaměstnání lékaře a stane se (Koblížkovými slovy) „podvodným prodejcem hrnců“, je tento akt z hlediska knihy nesporně chvalitebný a život toho člověka se díky němu prohlubuje a stává lepším, než byla jeho původní lékařská služba.

Zdá se, že čtení, které bere vážně možnosti rezignace i postavení člověka ve světě nejen ve svých vlastních očích a před zraky bližního, ale také před Boží tváří, by mohlo nabídnout pojistku proti sobeckým rozhodnutím, před nimiž Tomáš Koblížek varuje.

K takovému čtení bychom se snad mohli dopracovat s pomocí náboženského myslitele, o kterém v knize není zmínka, ale klidně by být mohla – J. A. Komenského. Ve třicáté šesté kapitole Labyrintu světa a ráje srdce, na pomezí mezi dvěma titulními částmi, stojí poutník nad temnou propastí, k níž z městského mraveniště světa svážejí mrtvé a pak je vrhají dolů. Nehledí do prázdnoty, ale naopak do hnusné plnosti: *já brylle mámení již odvrha a oči sobě protra, a jak sem nejdál mohl, tam ven se vychýle, nahlédnu a spatřím strašlivých temností mrákotu, již se rozumem lidským ani dna ani konce najíti nemůže, a v nich nic než červy, hády, štíry, hnis a smrad, a puch síry a smoly, tělo i duši zarážející, summou hrůza nevypravitedlná.*

V tu chvíli se Poutník začíná modlit. A je zjevné, že se tato modlitba pohybuje na hraně rezignace: *Toto-li po tak mnoha nesčíslných pracech a kvaltováních žádaný ten pokoj a odpočinutí! Toto-li ta, kterouž sobě vždycky slibujete, nesmrtdlnost! Ach, kéž sem se nikdy nenarodil! Kéž sem nikdy skrze bránu života neprošel, jestliže po všech světa marnostech nic než temnostem a hrůzám těmto za podíl býti mám! Ach Bože, Bože, Bože; Bože, jestliže jaký Bůh jsi, smiluj se nade mnou bídným!*“ Takové zvolání souzní se slovy Tomáše Kempenského, od nichž se na začátku knihy odrazila Matějčková: *Pokrok v duchovním životě není jen v tom, že se ti dostane milosti útěchy, ale že pokorně, trpělivě a sebezapřením snášíš její odnětí* (s. 21). Slovu „sebezapření“ v této pasáži odpovídá latinské „resignatio“. A k takovému sebezapření či přímo sebezničení Poutník dochází. „Jestliže jaký Bůh jsi...“

Bůh, jak se ukazuje, jest. A Poutníkovi (na začátku následující kapitoly) odpovídá: „Navrať se, odkuds vyšel, do domu srdce svého, a zavři po sobě dveře.“

S Komenským jistě míříme jinam než Tereza Matějčková, její kniha nám však pomáhá pochopit jeden ze způsobů, jimiž lze příběh Labyrintu vztáhnout k našim

vlastním životům. Komůrka v srdci může být oním prázdňem, které z rezignace vzhází. Co vlastně prožívá Poutník? Zoufalství? Anebo spíše rezignaci pod tíhou toho všeho, co během svého putování o světě poznal, a kvůli čemu si začal zoufat? Nejprve křičí, ale pak rezignuje, umlká. Díky tomu může zaslechnout hlas, z něhož se vyloupne hlas Kristův.

Recenze Tomáše Koblížka na *Kdo tu mluvil o vítězství?* je online k dispozici zde:

<<https://www.iliteratura.cz/kniha/10240-kdo-tu-mluvil-o-vitezstvi>>.

Online si lze přečíst i Labyrint světa a ráj srdce:

<https://cs.wikisource.org/wiki/Labyrint_světa_a_ráj_srdce>.

O Giorgio Agambenovi a jeho vazbě na apoštola Pavla zajímavě česky píše Milan Hanyš v knížce *Apoštol filosofů* (Praha: Togga, 2014).

Chvalitebné vítězství

K dávným autorům, od nichž se Tereza Matějčková v knize o rezignaci odráží, patří vedle evangelistů či Tomáše Kempenského také Pindaros, starořecký básník z přelomu šestého a pátého století před Kristem. Konkrétně ji inspiruje verš, který v překladu Roberta Roreitnera zní jako výzva: „Poznej, kým jsi, a staň se jím.“ K té výzvě se vztahuje začátek i konec jejího výkladu.

Ten verš čteme ve druhém z Pindarových Pýthijských zpěvů. Je to epinikion, „píseň o vítězství“. Podobná epinikia byla skládána na počest vítězů her – Pýthijských, jako v tomto případě, i mnohem slavnějších Olympijských a jiných. Jsou v nich velebeni zejména vladaři či přední občané antických měst, kteří se v herojském vzepjetí při závodech spřežení či v jiném „sportu“ dokázali přiblížit bohům. A právě proto jsou pro nás zajímavé. Na jednu stranu tu čteme o vítězstvích, která působí jako přesný opak onoho vítězství, kolem kterého se my sami snažíme stavět svůj životní příběh – paradoxního vítězství Ježíšova skrze prohru a smrt. Na druhou stranu tu však máme obraz apoštola Pavla, který sám o sobě opakovaně mluví jako o právě takovém závodníkovi, jaké oslavuje Pindaros. V listu Filipským „běží k cíli, aby získal nebeskou cenu,“ ve Druhém listu Timoteovi očekává „vavřín spravedlnosti“ za dokončený běh. A v deváté kapitole Prvního listu do Korintu nás vyzývá k těmto:

Nevíte snad, že ti, kteří běží na závodní dráze, běží sice všichni, ale jen jeden dostane cenu? Bězte tak, abyste ji získali! Každý závodník se podrobuje všestranné kázni. Oni to podstupují pro pomíjitelný věnec, my však pro věnec nepomíjitelný.

Právě ta „nepomíjitelnost“ křesťanského běhu k nebesům se v porovnání s Pindarovými pohanskými či pozemskými zpěvy jeví jako zajímavá. I Pindaros se totiž snaží dotýkat věčnosti a nějak ji tvarovat. Když líčí krátký, velice pomíjivý okamžik slávy jednoho smrtelného vítěze, dává mu příchut' věčnosti tím, že k němu klade příběhy z mýtických dějin, narážky na nedávnou historii i obecná poučení, která může ke své životní zkušenosti vztáhnout každý člověk. Dodává tak onomu

okamžiku v životě člověka božskou perspektivu. Takhle tu chvíli vítězství vidí bozi, schopní ze své pozice vzdálené od světa a světského starání vnímat více časových rovin najednou a vsadit onen okamžik na správné místo. Tam už sláva člověka zůstane navždy. Zaklesnutá mezi jinými příběhy.

Příběhy, do nichž Pindaros slávu svých vítězů vkládá, přitom nejsou vždy oslavné. Vypovídají také o lidských vinách, i o věcech, o nichž bychom jako křesťané mluvili jako o hříchu. To je také příklad zpěvu, kde čteme citovanou výzvu k sebepoznání. Objektem oslavy je tu Hierón I. Syrakúský. A jako jeho protiklad přichází na scénu Ixión, příslovečný nevděčník a chlubevec, podle některých podání řeckých mýtů první člověk, který zabil svého příbuzného (jak se praví v komentáři k českému překladu). Ta vražda mu byla bohy odpuštěna a on sám byl pak poněkud překvapivě vyzdvižen do božské společnosti. Za tuto milost však vůbec nebyl vděčný, pokusil se svést Héro, manželku vládce bohů Dia. Ztratil tak pochopitelně Diovu přízeň a od stolu bohů byl odeslán do podsvětí, na místo trýzně.

Pindaros o něm mluví hlavně proto, aby Hieróna varoval před přílišnou pýchou. Ukazuje však zároveň (a jistě úmyslně) výšiny a hlubiny toho, kam se může člověk dostat. Může žít ve společenství i společenství bořit; může být vyzdvižen i sražen do propastí.

Poznej kým jsi. Poznej, že jdeš k dobrému i ke zlému. Poznej ty hlubiny, do kterých můžeš padnout. Poznej i to, že nad tím pádem nemáš moc – a ani nad milostí ji nemáš. V tomto bodě lze Ixiónův příběh docela snadno začlenit do křesťanského rámce.

Co ale s tou druhou částí výzvy? Staň se jím... Čím se máme stát. Asi lidmi. Ale jak? Právě tady o sebe Pindarův svět a ten náš křísne. Nejsme heroji hrdinové, kteří k bohům rostou. Ale běžíme-li jako atleti podle Pavlova výměru, i Bůh běží k nám, k nám se sklání. Sám se člověkem stává. Učí nás tak, že i my můžeme být lidští. Proti všemu hříchu, který v nás kypí, navzdory vši bezmocnosti. A pak se připojit ke chvále, která už neskončí.

Pokud jde ale o naše vlastní síly, nejsme o nic lepší než Ixión nebo než první posluchači Pýthijských zpěvů. Pindarova výzva platí i pro nás.

Pindarova báseň je s komentářem k mání ve svazku Pindaros: Pýthijské zpěvy, přel. Robert Roreitner se Sylvou Fischerovou (Praha: Academia, 2021) na s. 87–99.

Práce sester v Ochránovském seniorátu:

Organizační kroužek sester vás srdečně zve na tradiční shromáždění:

Setkání sester Ochránovského seniorátu při ČCE

Místo konání: **Ochránovský sbor Jablonec nad Nisou**

Termín: **sobota 22. dubna 2023**

začátek v **10.00 hod**

Téma setkání: „POMOC V NOUZI“

Program:

Biblické zamyšlení

Příběh ukrajinské rodiny, která našla azyl v jabloneckém sboru

Úvahy nad biblickými příběhy k výše uvedenému tématu ve skupinkách

Vyhlášení sbírky

Přednáška s promítáním: Moje cestování po Finsku (Petra Šlapánková)

Zpráva o účasti našich sester na evropském setkání sester Jednoty bratrské v červnu 2022 v Berlíně

Srdečně Vás zveme a těšíme se, že prožijeme pěkné společenství.

za přípravný kroužek sester Líba Bernardová

Kalich na Týnském chrámu

Na počátku letošního roku uběhlo 400 let od symbolického aktu nástupu protireformace v Čechách. 17. ledna 1623 byl z průčelí Týnského chrámu sundán, přesněji řečeno shozen, symbol téměř dvou staletí existence utrakvistické církve – kalich.

Týnský chrám byl husitským, později utrakvistickým chrámem již od husitské revoluce, Jan Rokycana se v něm stal farářem poprvé 1427 a kázal tu s přestávkou, zaviněnou mocenskými změnami v porevoluční době, až do své smrti (1471).

Průčelí chrámu nechal dokončit a opatřit pozlaceným kalichem (a vlastní sochou) „husitský král“ Jiří z Poděbrad v roce 1463. Je tedy logické, i když nikoli pěkné, že s kalichem skončila i Jiříkova socha.

Mohli bychom říci, že je pěkné, když toto neblahé výročí prožíváme ve chvíli, kdy je již pět let replika (či něco jako replika, protože původní přesná podoba kalicha se nezachovala) husitského kalicha zpátky na svém místě. Byla na Týnský chrám umístěna v roce 2018 jako ekumenické gesto (kompenzující problematické vztyčení Mariánského sloupu na náměstí?).

Bylo by hezké, kdybychom mohli říci, že po staletích jsou problémy za námi a ekumenické vztahy nic nezatěžuje. Konkrétně u Týna však k tomu schází například alespoň symbolické obnovení Rokycanova náhrobku, jehož hrob v chrámě byl zničen a ostatky spáleny na náměstí.

Než nebudme negativističtí. Je hezké, že se na Týnském chrámě opět skví připomínka významné utrakvistické minulosti chrámu i města, že demonstuje přinejmenším solidní míru tolerance mezi různými křesťanskými tradicemi, což právě v těchto dnech mohou závidět nejen lidé v jiných částech světa, ale i čeští politici.

V souvislosti se snahami o vrácení kalicha na průčelí Týnského chrámu se objevily názory, že by cílem ekumenických snah neměly být jen předměty, ale živé společenství, ekumenické bohoslužby. V tomto směru je však kalich jen připomínkou historie, připomínkou vynuceného rozdělení české církve, nikoli znamením, že by spojoval všechny křesťany.

Ale jak by řekl Komenský – jednou se to musí podařit, protože to je vůle Boží a ta se nakonec prosadí navzdory všem našich sporům.

(jhjr)